

б забезпечувала комплексний розвиток територій. Необхідним є створення стимулів для повернення в Україну мігрантів, що раніше виїхали на роботу за кордон на постійне місце проживання чи за трудовими контрактами, у першу чергу висококваліфікованих фахівців. Комплексне упорядкування процесів управління трудовою міграцією повинно враховувати причини і наслідки цього явища, повагу до прав людини і основних свобод мігрантів. Нерозв'язання найгостріших проблем трудової міграції здатне призвести до значної втрати трудового потенціалу суспільства, деградації робочої сили, а в подальшому загострення проблем на ринку праці та погіршення економічної ситуації в країні

[Metadata, citation and s](#)

of Vadym Hetman Kyiv National Economic University

1. Держкомстат України.
2. Системні вади ринку праці України та пріоритети його розвитку. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень. — К., 2010.
3. Міграція і грошові перекази. Світовий банк, 2011.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2011

УДК 315 (317)

Л. М. Белей, аспірантка
кафедри міжнародної економіки КНЕУ

ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено механізми впливу державних закупівель на макроекономічну кон'юнктуру в країні та досвід маніпулювання розмірами і структурою державних видатків на закупівлю товарів і послуг для вирішення завдань антикризового регулювання, накопичений країнами Європи, Америки й Азії.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: державні закупівлі, макроекономічне регулювання, криза, досвід використання.

АННОТАЦИЯ. В статье исследуются механизмы влияния государственных закупок на макроэкономическую конъюнктуру в стране и опыт манипулирования объемами и структурой государственных затрат на закупку товаров и услуг для решения задач антикризисного регулирования, накопленный странами Европы, Америки и Азии.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: государственные закупки, макроэкономическое регулирование, кризис, опыт использования.

ANNOTATION. The tool of influence, which government purchases exerts to macroeconomic circumstances are researched in the article and experience of manipulation with volume and structure of government spending for goods and services for achievement aim of anti-recessionary policy, which was accumulated in countries of Europe, America and Asia.

KEY WORDS: government purchases, macroeconomic policy, crisis, experience of using.

Постановка проблеми. З часу «Кейнсіанської революції» класичне бачення ролі держави в економіці передбачає ставлення до витрачання коштів державного бюджету як до важливого інструменту макроекономічного регулювання, а не лише засобу виконання нею своїх традиційних функцій щодо підтримання правопорядку, охорони навколишнього середовища, реалізації економічної політики уряду, забезпечення функціонування освітньої та медичної сфер та ін. Як свідчить міжнародний досвід, у часи фінансових криз 1998 р. і 2008 р. спрямованість державної політики бюджетних витрат різних країн була надзвичайно диференційованою: від режиму максимальної економії, до ставки на стрімке нарощування обсягів присутності держави в економіці й надання додатковим державним витратам значення «рятівного імпульсу» для потерпаючої від нестачі ліквідності економіки. Разом з тим, в жодній країні не ставилась під сумнів необхідність і вагомість маніпулювання державними витратами як засобу макроекономічної стабілізації. Тому дослідження, присвячені аналізу накопиченого різними національними економіками досвіду використання державних закупівель як засобу антикризового регулювання стають особливо актуальними в умовах пошуку підходів до захисту національних економічних інтересів від впливу глобальної фінансово-економічної кризи.

Огляд публікацій й виділення невирішеної частини проблеми. Державні закупівлі розглядаються в сучасній науковій літературі, переважно, в двох аспектах. По-перше, в контексті оптимізації обсягів й структури державних витрат як чинників наближення фактичних умов макроекономічної рівноваги до оптимальних, з точки зору завдань розвитку суспільства. Теоретичною базою дослідження макроекономічних залежностей вважаються роботи Дж. М. Кейнса, Дж. Хікса, С. Вайнтрауба, П. Самульсона, Е Хансена, А. П. Лернера та інших вчених «посткейнсіанського» напрямку, які описували умови макроекономічної

рівноваги за допомогою моделей AD-AS, IS-LM, функцій споживчих витрат й інвестицій, побудови кривої «темпи зростання зарплати — індекси інфляції» (крива Філіпса) та ін.

Таких же підходів притримуються вітчизняні науковці (І. Луїна, В. Геєць, Б. Кваснюк), відстоюючи доцільність залучення ресурсів державного бюджету для розширення сукупного попиту й узгодженого вирішення як поточних (кон'юнктурних) завдань, так і завдань структурної модернізації економіки України [1, 2].

Другий аспект, пов'язаний із вивченням тих змін, що зумовлюють різні форми державного втручання в економіку в моделях економічної поведінки суб'єктів господарювання. Тож пояснення макроекономічних змін здійснюється через призму мікроекономічних процесів, а в центрі уваги перебувають такі питання, як вибір між націоналізацією монопольного виробництва та запровадженням державного контролю за діяльністю приватного монополіста; застосування державних закупівель і введенням системи ваучерів для субсидування споживачів та ін.

Роботи Дж. Стігліца, К. Ероу, Г. Демсеца, Д. А. Мюлера та багатьох інших вчених дають потужний інструментарій вивчення функціональних залежностей між параметрами фіскальної політики уряду, зокрема масштабами і сферою поширення державних закупівель з одного боку, й обсягами виробництва, цінами і структурою витрат суб'єктів господарювання, з другого. На підставі таких залежностей можна оцінювати наслідки впливу певних інструментів державного регулювання на суспільний добробут, порівнюючи, наприклад, втрати від непаушального оподаткування та втрати від недофінансування державних програм або від некомпенсованих зовнішніх ефектів ринкових угод.

Отже, комплексне бачення як макро-, так і мікроекономічних наслідків маніпулювання обсягами і структурою державних закупівель, можливості й обмеження щодо використання такого важелю антикризового регулювання у вітчизняних умовах вимагають подальшого вивчення теоретичних і прикладних досліджень щодо впливу державних витрат на макроекономічну динаміку.

Мета статті: узагальнити світовий досвід застосування механізму державних закупівель як важелю антикризового регулювання національних економік та обґрунтувати можливості їх застосування в Україні.

Викладення основних результатів дослідження. Вивчення досвіду використання державних закупівель як важелю антикризового регулювання економіки, накопиченого за останні роки

XX ст. і перше десятиріччя XXI ст. вимагає розуміння тієї теоретичної бази, що була покладена в основу певних дій національних урядів. Зокрема, початок формування сучасної теоретичної бази маніпулювання державними витратами для досягнення цілей макроекономічного регулювання традиційно пов'язують із роботами Дж. М. Кейнса.

Так, згідно відомої моделі AD-AS, за умов, коли сукупний попит перетинається із сукупною пропозицією на кейнсіанському (горизонтальному) відтинку (відповідно, має місце «дефляційний розрив», за використання інструментарію «45-градусної моделі Хансена Самуельсона»), держава має використати наявні в неї важелі, щоб змістити криву попиту праворуч. І якщо монетаристи надають перевагу важелям грошово-кредитного регулювання (маніпулювання обліковою ставкою, нормою резервування і операції на фондовому ринку), то, згідно положень кейнсіанської школи, доцільніше в якості провідного інструмента державного макроекономічного регулювання застосовувати фіскальні засоби (бюджетні видатки й податковий тиск).

За моделлю IS — LM простежується така сама логіка: чутливість національного виробництва до зростання державних витрат більша, ніж до зниження податкового тиску. Це пояснюється більшою часткою заощаджень у складі валових прибутків порівняно із заробітною платою, тож коефіцієнт мультиплікатора для державних витрат вважається більшим ніж для скорочення податків.

За методологією моделі «витрати—випуски» В. Леонтьєва, додаткові державні витрати мають перевагу щодо розширення зайнятості над додатковими витратами приватного сектору тією мірою, якою виробничі коефіцієнти державного сектору передбачають більші витрати праці й більше доданої вартості в складі проміжного споживання продукції інших галузей, ніж виробничі коефіцієнти приватного сектору.

Наведене вище, дозволяє сформулювати загальне бачення ролі державних закупівель як складової державних витрат для вирішення завдань кон'юнктурної (короткострокової) і структурної (довгострокової) макроекономічної політики.

По-перше, зростання суми державних закупівель вважають чинником, що збільшує сукупний попит, при цьому з більшим коефіцієнтом мультиплікації, ніж аналогічне за масштабами скорочення стягнення податків.

По-друге, головними обмеженнями застосування державних закупівель як засобу макроекономічного регулювання виступа-

ють ризик інфляції, ризик погіршення якості конкурентного середовища в країні, зниження підприємницької мотивації щодо підвищення ефективності виробництва, ризик неефективності розподілу ресурсів у галузево-секторальному вимірі національної економіки та ін.

По-третє, застосування певних галузевих пріоритетів дозволяє суттєво зменшити інфляційний потенціал додаткових державних закупівель. Так, вилучення приватного платоспроможного попиту з галузей із швидким оборотом капіталу й спрямування, одержаних таким чином коштів, у галузі з тривалим періодом обороту капіталу дозволяє суттєво зменшити швидкість грошового обігу і у такий спосіб знизити темпи інфляції.

По-четверте, державні закупівлі зберігають потенціал позитивного впливу на макроекономічну ситуацію навіть за умов, коли природа кризи не може бути пояснена нестачею сукупного попиту, а пов'язується із нестачею ліквідності в умовах надмірного залучення запозичень під активи, ринкова вартість яких із зміною загальноринкової кон'юнктури виявилась значно нижчою очікуваного рівня.

Виходячи з такої теоретичної бази, звернемось до досвіду використання державних закупівель як засобу ашикризового регулювання економіки США, країн ЄС та держав азійського регіону.

Що стосується післякризового відновлення американської економіки, то відповідно до проекту федерального бюджету на 2010 фінансовий рік Міністерство охорони здоров'я одержало 76,8 млрд дол. Закон «Про відновлення й реінвестування американської економіки» додатково до проекту бюджету виділив Міністерству охорони здоров'я ще 22,4 млрд дол., які мають бути спрямовані на ремонт і будівництво медичних центрів, технічне переоснащення лікарень тощо.

Для того щоб залучити до системи медичного страхування якомога більшу кількість громадян США (у довгостроковій перспективі — все населення країни), поставлено завдання зменшити вартість медичних послуг. Пріоритетним напрямком оголошена загальна комп'ютеризація системи охорони здоров'я й удосконалення інформаційних технологій. Для цього асигнуються додаткові 20 млрд дол., ще 13 млрд дол. виділяються на гранти для дітей-інвалідів [6].

При цьому переважна більшість цих коштів реалізується саме у формі державних закупівель у приватного сектору, оскільки уряд такими програмами переслідує подвійну мету: по-перше, ін-

вестує в людський капітал, по-друге, забезпечує завантаження вітчизняного виробництва і збільшує платоспроможний попит на інвестиційні блага, водночас — збільшуючи частку платоспроможного попиту, що припадає на галузі із тривалим періодом обороту капіталу, досягається мета щодо зменшення середньої швидкості грошового обігу.

Соціальна спрямованість державних закупівель у США проявляється також і в масштабних вкладеннях, спрямованих на підвищенню освітнього рівня населення. У проекті бюджету на 2010 фінансовий рік Міністерству освіти було виділено 46,7 млрд дол. Додатково протягом 2009—2010 рр. з федерального бюджету асигнується 81,1 млрд дол. (з них 53,6 млрд дол. — на стабілізаційні субсидії для штатів (State Stabilization Grants) і 15,6 млрд дол. — на гранти Пелла (субсидії на одержання вищої освіти, що повертаються одержувачами-студентами після працевлаштування протягом 10—15 років). Максимальна винагорода за грантами Пелла на 2010—2011 рр. досягає 5550 дол. На рік [6].

Крім того, протягом п'яти років (2010—2014 рр.) будуть виділені 2,5 млрд дол. для надання допомоги студентам з низьким рівнем доходу. Значна частка такої допомоги надається через механізми державної закупівлі, коли одержання допомоги відбувається у формі надання доступу до благ і одержання товарів, попередньо оплачених урядом.

Чи не найголовнішим пріоритетом здійснення державних закупівель у США виступає створення нових робочих місць. Ще в лютому 2009 р., у своєму першому бюджетному посланні Конгресу, Президент США заявив, що головна мета закону «Про відновлення й реінвестування американської економіки» у короткостроковій перспективі полягає в боротьбі з безробіттям, для чого пропонується зберегти вже існуючі й створити додатково 3,5 млн робочих місць, а у довгостроковій — забезпечити тривале економічне зростання. За словами Б. Обама, 90 % створених робочих місць розміщуватимуться у приватному секторі [6], що ще раз підтверджує подвійну природу впливу такого заходу на економічне становище.

Крім того, пріоритетними напрямками плану антикризових заходів, запроваджуваних у США, виступають значні асигнування в інфраструктуру, що також передбачають величезні обсяги державних закупівель у приватного сектору. Зокрема, уряд виступатиме покупцем у приватного бізнесу, реалізуючи програми модернізації шляхів і мостів, магістралей, енергомереж, закупаючи ав-

тобуси й устаткування для збільшення обсягу пасажиропотоку на громадському транспорті, поліпшуючи ресурсне забезпечення розвитку мережі Інтернету. В екологічно чисту енергетику додатково буде вкладено 69 млрд доларів.

Планується, що реалізація таких заходів дозволить до кінця 2011 р. компенсувати скорочення суспільного продукту приблизно на 3 % ВВП і створити до 3,6 млн нових робочих місць. Звернемо увагу на подвійну спрямованість Програми: вона не просто створює макроекономічні умови для нормального відтворення, вона спрямована на поліпшення структури американської економіки, на підвищення її соціально-економічної ефективності й реалізацію довгострокових, а не лише поточних, кон'юнктурних завдань.

Якщо в США державні закупівлі виконували роль, здебільшого, компенсації негативних наслідків кризи і створення макроекономічних умов для підвищення економічної активності після кризового погіршення, то в Китаї потенціал цього важелю макроекономічного регулювання був використаний в пакеті заходів із запобігання кризовим явищам в економіці. Зокрема, державні закупівлі використовувались як альтернатива запозичень національних виробників, що мало зменшити залежність національного виробництва від кон'юнктури світових фінансових ринків, зменшити залежність між здатністю іноземних партнерів виконувати фінансові зобов'язання і наявністю необхідних фінансових ресурсів у межах національної економіки.

Дієвість такої політики підтверджують, зокрема, дані, наведені на рис. 1 і в табл. 1, які свідчать про наступне:

- зростання ВВП Китаю за паритетом купівельної спроможності з 4,8 трлн дол. у 1999 р. до 8,8 трлн дол. у 2009 р. [11];

- внесок Китаю у темпи зростання світової економіки складає більше 20 % [9], що відповідає завданням державної стратегії щодо поступального довгострокового руху до суспільства загального добробуту;

- індекс промислового виробництва Китаю, що відбиває зміни в обсягах промислового виробництва й експорту країни, досяг 55,1 пункту, що свідчить про швидкі темпи економічного зростання;

- Китай зміг жорстко регламентувати форми участі іноземного капіталу в національній економіці та забезпечити її більшу відкритість іноземним країнам щодо потоків ресурсів і товарів, ніж для фінансових інструментів.

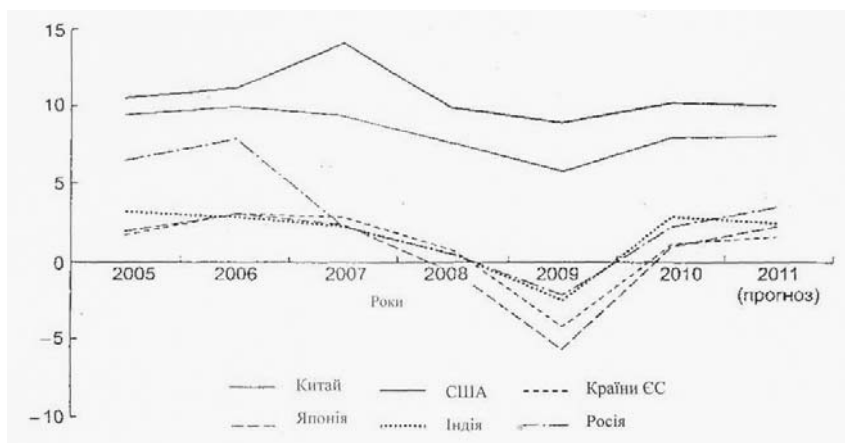

Рис. 1. Динаміка ВВП деяких країн, темпи приросту, % до попереднього року

Джерело: Росстат. National Bureau of Statistics of China.

Таблиця 1

ДИНАМІКА САЛЬДО ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ КРАЇН, млрд дол. США

Країни	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
США	-750	-810	-730	-710	-430	-500
Країни ЄС	-10	-60	-90	-20	130	-100
Японія	180	190	200	160	100	120
Китай	170	240	380	440	420	430

Джерело: розраховано за World Economic Situation and Prospects 2010 // United Nations Website. URL: <http://www.un.org/esa/policv/wess/wesp.html>.

Політику державних закупівель у Китаї можна поділити на дві складові. В межах попереджувального пакету, державні закупівлі відігравали роль чинника зменшення технологічної і фінансової залежності національного виробництва від іноземних джерел ресурсів і капіталу. Так, державні закупівлі відігравали провідну роль в реалізації програм технічного переозброєння промисловості, створення виробничої і соціальної інфраструктури, перебираючи на себе навантаження з фондового ринку і сфери фінансових посередників. Так, рух ресурсів для розвитку пріоритетних галузей забезпечувався більшою мірою через державний бюджет, а не через інститути фінансового посередництва, що значно збіль-

шує можливості уряду впливати на макроекономічну ситуацію та зменшує залежність економіки від кон'юнктури фінансових ринків [5].

У межах компенсаційного пакету, державні закупівлі використовувались урядом для сприяння національному виробництву, орієнтованому на експорт, збереження прийнятного рівня завантаженості виробничих потужностей і уникнення високого безробіття шляхом переорієнтації на внутрішній ринок. Вирішенню такого завдання сприяли масштабні державні замовлення на обладнання і будівельні роботи, в межах програм розвитку виробничої і соціальної інфраструктури.

Ще одна країна азійського регіону Республіка — Корея виділила понад 6 % ВВП на здійснення заходів економічного стимулювання, які включали скорочення податків для підприємств, інфраструктури, інвестицій, підвищення ефективності енергокористування, надання підтримки малим підприємствам і проведення заходів на ринку праці, включаючи розширення виплат допомоги по безробіттю, дотування заробітної плати й розвиток професійного навчання. У всіх цих випадках особливо ефективними виявилися цілеспрямовані заходи, адресовані конкретним групам населення, економічним секторам та установам [7].

Що стосується країн ЄС, то використання ними механізму державних закупівель у комплексі заходів антикризового регулювання економіки в період 2009—2010 рр. мало якісні відмінності від криз попередніх років (у тому числі 1998 р.) за низкою ознак, серед яких можна виділити такі як:

- масштабність заходів (як за обсягами виділених ресурсів, так і за охопленням різних сфер життєзабезпечення суспільства);

- великий перерозподільний вплив на добробут різних верств населення (урядова антикризова політика вимагала суттєвих змін доходів й рівня споживання різних верств населення, при цьому, суперечність щодо розподілу тягара кризи між «бідними» і «багатими» надзвичайно загострилась);

- складне поєднання глобальності, інтеграційних процесів і національної специфіки в процесах управління антикризовим регулюванням, загальний вектор яких виявив зростання вагомості й впливовості глобальних і здійснюваних у межах інтеграційних об'єднань антикризових дій, порівняно із власне національними пріоритетами управління антикризовими заходами.

Щодо масштабності заходів, фахівці Міжнародної організації праці (МОП) оцінюють загальний обсяг відповідних витрат до

2 % світового ВВП: «Масштаб і зміст цієї політики різне відрізняються від тих заходів, які приймалися в часи попередніх криз. Пакети стимулів у розмірі близько 1,7 % обсягу світового ВВП не мають прецедентів у минулому» [8].

Щодо їх зв'язку із соціальною сферою, узагальнюючи відмінні риси антикризових заходів країн «Групи двадцяти» в період 2009—2010 рр. відзначають, що: «Здійснюючи антициклічну політику протягом нинішньої кризи, країни збільшили державні видатки й розширили соціальний захист — на відміну від їхнього скорочення, як це відбувалося під час азійської кризи 1997 року» [8].

При цьому, масштаби і структура власне державних закупівель у складі таких заходів була не такою однозначною. З одного боку, загальною тенденцією було прагнення підвищити масштаби участі держави у фінансуванні відтворення і розвитку виробничої інфраструктури і ресурсного забезпечення галузей формування людського капіталу. Виключення з такої загальної тенденції (наприклад, Португалія, Греція, Італія) були пов'язані, здебільшого, із значно вищою за середню по СС ураженістю фінансової системи країни внаслідок кризи [8].

З іншого боку, більшість країн прагнули зменшити витрати на адміністрування державних програм, на утримання апарату державного управління, здійснювали заходи із впровадження комерційних принципів в діяльність багатьох установ соціальної сфери (розглядаючи останнє, як запоруку високої ефективності використання додаткових ресурсів, що спрямовувались у цю сферу). Так, у Великобританії Уряд оголосив про плани реформування системи первинної медико-санітарної допомоги, що передбачають вкладання в Національну службу охорони здоров'я 80 млрд фунтів стерлінгів безпосередньо для підтримки лікарів загальної практики. Раніше кошти з державних податкових фондів переводилися в трастові фонди первинної медико-санітарної допомоги, які оплачували пацієнтам лікування в лікарнях у районах їхнього проживання. У майбутньому лікарі загальної практики повинні будуть безпосередньо платити лікарням за видачу направлень пацієнтам. Вони повинні будуть також організувати обслуговування пацієнтів у неробочий час; передбачається, що багато медичних установ установлять прийом пацієнтів 24 години на добу або у вихідні дні/ вечірні години [4].

Прагнення удосконалити механізми нормування доступу до благ, створення яких фінансується державою, в тому числі й че-

рез державні закупівлі проявляється в антикризових заходах останніх років у більшості європейських країн. Уряди прагнуть зберегти ринкові принципи доступу до ресурсів бюджету, що витрачаються на державні закупівлі, і для цього здійснюють такі закупівлі опосередковано, надаючи споживачам соціально значущих благ спеціальні платіжні засоби, що мають визначене призначення, але не обмежують споживача у виборі.

Саме такі тенденції яскраво проявляються стосовно сфери освіти і медицини. В багатьох країнах, одночасно, розширюються межі охоплення населення страховою медициною (за виключенням соціальних, безоплатних програм) і зростають масштаби державної допомоги населенню, спрямованої на уможливлення участі в соціальному страхуванні.

Наприклад, уряд Німеччини у липні 2010 р. оголосив про реформування системи охорони здоров'я з метою покриття дефіциту шляхом підвищення плати за медичні послуги й деяке скорочення витрат. Реформу передбачене збільшення розміру відрахувань па соціальну підтримку в галузі охорони здоров'я з 14,9 % від заробітної плати працівників (до відрахування податків) до 15,5 %. Крім того, передбачається, що економія в результаті скорочення бюджету на оплату праці працівників сфери охорони здоров'я, утримання лікарень, забезпечення лікарськими засобами й управління складе 3,5 млн євро в 2011 році й 4 млн євро в 2012 році [4, с. 10].

Що стосується України, то вона характеризується абсолютною непрозорістю сфери державних закупівель, яка більшою мірою слугує засобом одержання політичної ренти, аніж посиленням соціалізації національної економіки. Про це свідчить, зокрема, структура розподілу видатків на державні закупівлі, в якій переважають статті, спрямовані на підтримку установ фінансової сфери і на забезпечення функціонування органів державної влади.

Висновки. Перспективність використання такого інструменту антикризового регулювання як державні закупівлі обумовлена, зокрема, його подвійним впливом на макроекономічні процеси. З одного боку, він дозволяє пом'якшувати соціальні наслідки кризи, зменшувати її негативні наслідки для процесів відтворення людського капіталу, перекладаючи на бюджет частину витрат на фінансування інвестицій у людський капітал, а з другого — здатен виступати чинником неінфляційного збільшення сукупного попиту в економіці. Така здатність забезпечується тим, що з одного боку, закупаючи товари у приватного сектору, уряд може:

—зберігаючи конкуренті засади розподілу замовлень, протидіяти підвищенню цін, заохочувати впровадження ресурсозберігаючих технологій;

—підвищувати завантаженість виробничих потужностей і поліпшувати макроекономічні умови для розширення сфери продуктивної зайнятості;

—контролювати пронеси мультиплікативного розширення грошової маси, через те, що спрямовуючи бюджетні витрати в сфері із тривалим оборотом капіталу держава зменшує середню швидкість грошового обігу й компенсує інфляційний вплив додаткових доходів, одержуваних суб'єктами економіки.

Досвід європейських країн, США та держав азійського регіону щодо застосування інструменту державних закупівель у пакеті антикризових заходів в останні роки свідчить про те, що країни, де економічне зростання в докризовий період більшою мірою залежить від залучення масштабних запозичень як у межах національної економіки, так і за рахунок міжнародних позик, стикаються в кризові роки із більшою обмеженістю фінансових ресурсів бюджету і фондів соціального страхування.

Водночас країни, де економічне зростання в докризовий період меншою мірою залежало від зовнішніх і внутрішніх запозичень відрізняються яскраво вираженою соціальною спрямованістю додаткових бюджетних витрат, зокрема в сфері державних закупівель, що дозволяє їм поліпшити довгострокові перспективи розвитку і зміцнити конкурентні позиції національного виробництва в світовій економіці.

Практика здійснення державних закупівель в Україні свідчить про величезні резерви підвищення соціально-економічного ефекту від таких заходів, реалізація яких вимагає як радикальних змін принципів і процедур проведення державних закупівель, так і суттєвих змін у структурі витрат бюджетних ресурсів.

Щодо процедур проведення, принципів і пріоритетів визначення одержувачів державних замовлень й умов укладання контрактів, необхідно зменшення впливовості державної бюрократії і утвердження принципів прозорості конкуренції і рівноправного доступу до ресурсів бюджету, завдяки використанню, наприклад, механізмів опосередкованої державної закупівлі через надання споживачам спеціальних платіжних засобів, які дають можливість придбати визначені обсяги певного блага, але дозволяють вільно обирати підприємство, яке виконуватиме таке державне замовлення.

Щодо пропорцій розподілу витрат на держані закупівлі доцільним виглядає суттєве зростання питомої ваги витрат на

поліпшення ресурсного забезпечення соціальної сфери; реалізацію масштабних інфраструктурних проектів (за розміщення переважної частки замовлень серед вітчизняних підприємств); масове запровадження енерго- та ресурсозберігаючих технологій.

Література

1. Кваснюк Б. Є., Киреев С. І., Мар'єнко А. В., Мар'єнко О. А., Болховітінова О. Ю. Національні заощадження та економічне зростання / НАН України; Інститут економічного прогнозування / Борис Євгенович Кваснюк (ред.). — К. : МП Леся, 2000. — 304 с.
2. Луніна Т. Державні фінанси України в перехідний період / НАН України; Інститут економічного прогнозування / Б. Є. Кваснюк (відп. ред.). — К., 2000. — 296 с.
3. МБТ: Accelerating a job-rich recovery in G20 countries: Building on experience, доповідь МОТ, підготовлена при активній участі ОЭСР, для Наради міністрів праці й зайнятості із країн Групи двадцяти, Вашингтон, ОК, 20-21 квітня 2010.
4. МБП: Extending social security to all: A guide through challenges and options (Женева, 2010 р.).
5. Світова економічна криза та велика стратегія Китаю (Пекінський консенсус) / ГІДІ праці і зайнятості населення / Аналітичний звіт для Мінпраці і соціальної політики України — К., 2011. — 18 с.
6. Budget. Budget of the United States Government. FY 2010. Washington. 2009.
7. MET: Employment and social protection policies from crisis to recovery and beyond: A review of experience, op. с it.
8. МБТ: Accelerating a job-rich recovery in G20 countries: Building on experience, op. ci
9. National Bureau of Statistics of China Official Website. URL: <http://www.stats.gov.cn>
10. Tangcharoensathien V et al.: "From targeting to universality: Lessons from the health system in Thailand", в Р. Townsend (ed.): Building decent societies: Rethinking the role of social security in state building (Басингтон, Palgrave Macmillan, 2009 p.). — P.310—322.
11. World Economic Outlook // International Monetary Fund Website. April. 2009. URL: <http://www.imf.org>
12. World Economic ituatn n and Prospects 2010 // United Nations Website. URL: <http://www.un.org/esa/policv/wess/wesp.html>.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2011